

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

abstineat se à matrimonio ejus, donec expleatur satisfactio criminis poenitentia suae: idco, quia post satisfactio- nem poenitentiae non meretur vocari adultera. Similiter, si virum suum uxorem inveniit adulterum, non ad imparia judicatur.

¶ Caput hoc non est inventum apud B. Ioannem Chrysostomum. Et videtur canon alicuius concilii, aut poenitentialis. Simile quidam habetur in concilio Nannetensi, c. 12.

2 pars. Subauditur, nisi ab adultero mulier recedere voluerit: quo casu uxorem suam vir recipere potest, nullum periculum ei illaturus.

C. V. ¶ Post poenitentiam adulteri uxorem vir potest recipere.

Unde Pelagius Papa. Mello. a subdiacono.

DE Benedicto b quoque, quem uxorem alienam indicasti facinoroso sustulisse spiritu, & in suum haereticus praesumere detinere consortium, si hoc rerum veritas habet, jubemus experientia tua, ut eum cum ipsa quoque adultera districte mactare non differas, & calvatos ab invicem separare, & illum quidem ad Lucium defensore in Apulia provincia patrimonium sine dilatione fac migrare: illam vero, si quidem maritus suus sine dolo aliquo forte accipere voluerit, tua ordinatione sub cautela recipiat, nullum ei nihil duntaxat de cetero simile committenti periculum illaturus. Si vero omnino eam recipere noluerit, in alium quandam locum, in quo ei non liceat male vivere, provida eam, dispensatione, constituit.

C. VI. ¶ Qui adultera debitum reddit, tribus annis poenitet.

Item ex poenitentiali Theodori.

1. **S**i quis d uxorem suam scit adulteram, & non vult dimittere eam, sed in matrimonio habere, tribus annis poenitet, & quandiu i poenitet, abstineat se ab illa. ¶ Et quamdiu poenitet in plerisque, vetuisti est, & quamdiu illa poenitet.

C. VII. ¶ Adulterio purgato per poenitentiam potest fieri reconciliatio conjugii.

Item Augustinus ad Pollentium de adulteris conjugii, lib. 2. c. 6.

QUOD autem e tibi durum videtur, ut post adulterium reconcilietur conjugii conjunx, si fides addit, non erit durum. Cur enim adhuc deputamus adulteros, quos vel baptizare, vel poenitentia credimus esse sanatos? Haec crimina in veteri Dei lege nullis sacrificiis mundabantur, quae i in lege novi testamenti sine mundatione legali mundantur: & ideo tunc omnino prohibitum erat ab alio contaminatam viro recipere uxorem: quamvis f David Saulis filiam, quam pater ejusdem mulieris ab eo separatam dederat alteri, tanquam novi testamenti praefigurator sine cunctatione g receperit. Nunc autem, postquam b Christus ait adultera, [nec ego te condemnabo: vade, deinceps noli peccare:] quis non intelligat debere maritum ignoscere, quod videt ignovisse Dominum amborum? nec jam se debere adulteram dicere, cujus poenitentis crimen divina credit miseratione delatum?

1 ¶ Quae in lege] Apud B. Augustinum legitur, quae novi testamenti, in sanguine Christi sine dubitatione mundantur. Sed ob glossam non est emendatum.

C. VIII. ¶ De eodem. Idem eodem libro, c. 9.

NON i erit turpis, neque difficilis etiam post perpetrata, atque purgata adulteria reconciliatio con-

a al. Mello. b Anselm. l. 11. c. 94. c al. dispoitione. d Anselm. lib. 1. cap. 33. e Sent. 4. dist. 3. Poly. lib. 6. tit. 4. lvo. p. 8. c. 242. Pamm. l. 7. cap. 35. f 1. Reg. 15. g al. contaminatione. h Ivo. l. 1. i Sent. ibid. lvo. ibid. Pamm. l. 7. c. 37.

jugum, ubi per claves Regni caelorum non dubitatur fieri remissio peccatorum: non ut post viri divortium adultera revocetur, sed ut post Christi consortium adultera non vocetur.

C. IX. ¶ Cum fornicationis vitium excluditur, castitas virtus adhaerescit.

Idem Ambrosius lib. 2. de Cain & Abel, c. 4.

CUM renunciatur improbitati, statim adhaerescit virtus. Egressus enim malitia, virtutis operatur ingressum: eodemque studio, quo crimen excluditur, innocentia copulatur.

C. X. ¶ Non habetur fallax apud Deum, qui ad veritatem paventando revertitur.

Item Gregorius homil. 29. Evangelii.

ApuD misericordem namque judicem nec ille fallax habetur, qui ad veritatem revertitur, etiam postquam mentitur: quia omnipotens Deus dum libenter nostram poenitentiam suscipit, ipse suo iudicio, hoc quod enavitamus, abscondit.

¶ Quod a si in adulterio perseverare elegerit, patrum nuptiis, & lenocinis reus maritus habetur, nisi eam, adulteri nam facere voluerit. Unde in libro Cod. b de adult. & supra. Imp. Severus & Antonius. [¶ Crimen lenocinis contrahens, qui de probentem in adulterio uxorem in matrimonio retinens, non qui suspectam habuerit adulteram.] ¶ Hoc in mulieribus non agnet. Non enim ei permittitur maritus suum adulteri reus facere. Unde in libro c. eodem, & tit. eodem, idem Imperatores. [¶ Publico iudicio non habere mulieres adulteri accusationem, quoniam in matrimonio suo violato queri velint, lex Julia declarat: quae cum masculo iure mariti accusandi facultatem detulisset, non idem feminis privilegium detulit.] Si ergo, ut ex his colligitur adulteris, adulteram retinere nulli permittitur, multo minus in conjugium duci licebit, cujus pudicitia nulla spe habetur. Debet enim inter conjuges servari fides & sacramentum: quae cum deforata, non conjuges, sed adulteri appellantur.

C. XI. ¶ Veritas nuptiarum non consistit in commixtione maris & feminae.

Unde Augustinus scribit contra Iulianum. libro primo.

NON enim d in sola, ut veritas, commixtione maris & feminae nuptiarum delicias est: quamvis sine illa commixtione nuptiae filios procreare non possint. Sed alia sunt ad nuptias proprie pertinentia, quibus ab adulterio nuptiae discernuntur, sicut est tori conjugalis fides, & cura ordinatae filios procreandi, & (quae maxima est differentia) bonus usus mali, hoc est, bonus usus concupiscentiae carnis, quo bono e adulteri male utuntur.

¶ In Panormia citatur eodem modo: stemus apud Ivo. quod habet, libro secundo. Sententia quidem saepe habetur apud B. Augustinum, & contra Iulianum nuptiae, distinctio corporum commixtionem, disjunctat potissimum l. 3. cap. ultima.

Haec sunt bona, quibus commendantur nuptiae, & ab illicito asse discernuntur f.

C. XII. ¶ Prima vel secunda nuptia bona auctoritate improbari videntur.

3 ps. Econtra vero Ambrosius i, improbare nuptias videtur, dicens.

NUPTIAE terram replent, virginitas paradisum. Sed & hoc intuentum est duntaxat iuxta hebraicam veritatem, quod cum scriptura in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die expletis operibus singo-

a Sent. ibid. b tit. 9. ad legem Iuliam de adult. & supra. c. 2. c. Iuliam l. 1. d Ivo. p. 8. c. 77. Pamm. l. 6. c. 29. e al. malo. f al. decernuntur. Ivo.

locum dixerit a [& vidit Deus, quia bonum est;] in se-
cundo die hoc omnino subtraxit : nobis intelligentiam
derelinquens, non esse bonum duplicem numerum, quia
ab unione dividat, & præfiguret fœdera nuptiarum. Va-
de & in arca Noë omnia animalia quæcunque bina in-
grediuntur, immunda sunt, impar numerus est mundus.
Quæquam in duplici numero ostendatur & aliud sacra-
mentum, quod non in bestiis quidem, & immundis avibus
dignam comprobata sit : bina enim ingrediuntur im-
munda, & septena, quæ munda sunt : ut haberet Noë
post diluvium, quod impari numero statim Deo posset
offere.

¶ **C. I.** ¶ **Ambrosius** Sic etiam in manuscriptis. Sed apud i-
psum non est in ventum. Habetur apud B. Hieronymum l. 1. con-
tra Iovinianum.

¶ **Vera** hoc ad exhortationem, non ad necessitatem observanda
virginitatis referatur. Unde **Ambrosius** ait in libro exhortationis
ad Virginem.

C. XIII. ¶ **Virginitas** ex consilio suadet, non
ex imperio præcipitur.

Negritas : corporis expetenda à vobis est, quam ego
pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio. Sola
est enim virginitas, quæ suaderi potest, imperari non potest.
res magis voti, quam præcepti.

¶ **4** pars. **Quæ** ergo in meretricem, ut diximus, nulla spes fidei,
nulla sit certitudo pudicitie, patet, quod non est in conjugium du-
cenda. Sed objicitur : **Raab** à Hierichontina, quam vis esset me-
retrix, tamen Principi de tribu Iuda est copulata conjugio, de qua
Christus postea factus dignatus est. **Osce** e quoque, duodecim Pro-
phetarum primus, ex præcepto Domini, coram deo meretricem emittit,
quæcum sit in conjugio sociata. Sed aliud est meretricem ducere,
et adhibere meretricem, quam tua consuetudine, castitate, & pudici-
tia exerceat : atque aliud, aliquam earum habere, quam nullo pa-
cto a sua carne sua revocare velis. Hoc enim penitus prohibe-
tur : ut laudabiliter factum legitur. ¶

C. XIV. ¶ **Non est peccatum, meretricem**
ducere uxorem.
Unde **Hieronymus** super **Osce** lib. 1.
ad cap. 1.

Non est culpandus **Osce** Propheta (interim ut se-
quitur historiam) si meretricem, quam duxit, ad
pudicitiam converterit : sed potius laudandus, quod ex
mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet, i-
pse pollutur, si societur malo : sed qui malus est, in bo-
num vertitur, si boni exempla sequeatur. Ex quo intelli-
gitur, non Prophetam perdidisse pudicitiam fornicariæ
copulationi, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam
antea non habebat.

QVÆSTIO II.

Quid autem non sit uxor, qua sola causa incontinentia
ducitur, hinc videtur probari posse, quia conjugium pro-
pugationis, non explenda libidinis causa à Deo insti-
tutum est. Hac namque, sicut benedictio conjugii : Crescite & mul-
tiplicamini.

C. I. ¶ **Partus** foeminarum est eis sola causa
nubendi.
Unde **Ambrosius** super **Lucam**,
lib. 1. ad c. 1.

Propter hoc foemina nuptiarum præmia non habere,
quibus hæc sola causa est nubendi. Idem lib. 2. in princ.
¶ **Deum** conjugii præmium, & gratia nuptiarum, par-
tus in foeminarum, non mediocri quoque causa est, ut
virginitas Mariæ falleret Principem mundi.

¶ **Quæ** ergo non causa procreando solum, sed explenda libidinis

a **Esaias**. b **Genes**. c **Iov** p. 7. c. 20. d **Iosue** 2.
e **Gen** 1. 3. f **al** intelligitur. g **Iov** p. 8. cap. 38.
h **Iov** par. 2. c. 75. & 76. **Pavon** l. 6. c. 42. & 25.
i **al** Gen.

sibi invicem copulantur, non tam conjuges, quam fornicarii vi-
dentur.

C. II. ¶ **Non conjuges, sed adulteri** videntur, quæ
non secundum præceptum Christi
conjuguntur.

Hinc etiam **Hieronymus** ad c. 1. epistola ad
Ephesios.

Sicut non a omnis congregatio hæreticorum, Chri-
sti ecclesia dici potest, nec caput eorum Christus, sic
non omne matrimonium, h quo non viro suo secundum
præcepta Christi uxor jungitur, ritè conjugium appella-
ti potest, sed magis adulterium.

¶ **2** pars. **Huius** ita respondetur. Prima institutio conjugii in
paradiso facta est, ut esset immaculatus torus, & honorabiles nu-
ptiæ, ex quibus sine ardore conciperent, sine dolore parerent. **Se-
cunda** propter illicitum motum eliminandum c extra paradysum
facta est, ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis, honestate exci-
peretur conjugii. Unde **Apostolus** d scribens ad Corinthios, ait :
[Propter fornicationem unusquisque suam uxorem, & sibi quæque, vir-
rum suum habeat.] Ex hac itaque causa fit, ut conjugati se sibi in-
vicem debeant, nec se sibi negare possint. Unde e **Apostolus** :
[Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu, & ad tempus, ut
expeditius vacetis orationi, & iterum revertimini in idipsum, ne
forte tentet vos Satanas. Hoc autem dico propter incontinentiam
vestram.] Qui ergo propter incontinentiam in naturalem redire u-
sum moneatur, patet, quod non propter filiarum procreationem tantum
miseri iubentur. Non tamen idem nuptia male judicantur.
¶ **Quod** enim præter intentionem generandi sit, non est nuptiarum ma-
lum, sed est veniale propter nuptiarum bonum, quod est tripartitum;
fides videlicet, proles, & sacramentum.

C. III. ¶ **Immoderatus usus conjugatorum**
non est nuptiarum malum, sed est ve-
niale propter nuptiarum
bonum.

Unde **Augustinus** de bono conjugali, c. 6.

Quidquid sit inter se conjugati immodestum, inver-
cundum, fordidumve gerunt, vitium est hominum,
non culpa nuptiarum. Jam in ipsa quoque immodera-
tione exactione debiti carnalis, quam eis non secundum
imperium præcipit, sed secundum veniam concedit **Apo-
stolus**, & ut etiam præter causam procreandi sibi misce-
antur, etsi pravi mores ad talem concubitus impel-
lunt, nuptiæ tamen ab adulterio, seu fornicatione
defendunt. Neque enim illud propter nuptias admittit-
tur, sed propter nuptias ignoscitur. Debent h ergo sibi
conjugati, non solum ipsius sexus sui commiscendi fi-
dem, liberorum procreandorum causa (quæ prima est hu-
mani generis in ista mortalitate societas) verum etiam in-
firmitatis invicem excipiendæ, ad illicitos concubitus evi-
tandos, mutuam quodammodo servitutem : ut, etsi alteri
eorum perpetua continentia placeat, nisi ex alterius
consensu non possit.

¶ **3** pars. **Non** autem datur præsentia Sancti Spiritus tempora
quo conjugales actus geruntur.

C. IV. ¶ **Non datur præsentia Sancti Spiritus**
tempore quo conjugales actus ge-
runtur.

Unde **Hieronymus** super **Matthæum**.

Conubia : legitima carent quidem peccato, non
tamen tempore illo, quo conjugales actus geruntur,
præsentia Sancti Spiritus dabitur : etiam si Propheta esse
videatur, qui officio generationis obsequitur. Sed &
alia plura sunt, in quibus sufficit sola vis humana, &
neque res indiget, neque deest adesse præsentiam Sancti
Spiritus.

a **Iov** p. 8. cap. 277. b **al**, quod non viro suo secundum præ-
cepta Christi conjugitur. orig. c **Genes** 2. **Hebr** 3. d 1.
Cor. 7. e **Ibidem**. f **Iov** p. 8. c. 374. g 1. **Cor** 7. h **Pam**
l. 6. c. 26. i **Seni** 4. dist. 32.

